

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 27. juni 2022 av Høyesterett i avdeling med

dommer Hilde Indreberg
dommer Wilhelm Matheson
dommer Ragnhild Noer
dommer Arne Ringnes
dommer Espen Bergh

HR-2022-1278-A, (sak nr. 22-008247STR-HRET)
Anke over Agder lagmannsretts dom 13. desember 2021

Påtalemyndigheten

(kst. førstestatsadvokat Esben Kyhring)

mot

A

B

(advokat Anders Morten Brosveet)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Bergh:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder forståelsen av vilkåret i korrupsjonsbestemmelsen i straffeloven om at en fordel må være gitt «i anledning av» mottakerens stilling, verv eller oppdrag for at handlingen skal anses som korrupsjon.
- (3) Statsadvokatene i Økokrim tok 30. april 2020 ut følgende tiltale mot A og B:

«Straffeloven 1902 § 276 b første ledd jf. annet ledd jf. § 276 a første ledd bokstav a jf. bokstav b

for å ha gitt eller mottatt en utilbørlig fordel i anledning av stilling. Korrupsjonen er grov, særlig fordi handlingen er forøvd av eller overfor en offentlig tjenestemann.

Grunnlag:

I tidsrommet april-mai 2010, i Færder, i forbindelse med søknad om tillatelse til oppføring bolighus på eiendommen gnr. 0 bnr. 000 (X 0) i tidligere Tjøme kommune, mottok overingeniør (bygningssjef) i byggesaksavdelingen i Tjøme kommune, B, vederlagsfrie tjenester i form av råd, forslag til utforming og tegninger fra arkitekt A, til en samlet verdi av ca. 50 000 kroner. Tjenestene hadde sammenheng med Bs stilling, der han blant annet hadde ansvar for behandlingen av byggesøknader fra arkitektfirmaene Y AS og Z AS, som A jobbet for. Tjenestene B mottok fra A medførte brudd på de etiske retningslinjene som gjaldt for ansatte i Tjøme kommune. B informerte ikke sin arbeidsgiver om tjenestene.»

- (4) A er født i 00.00.1964 og har drevet arkitektvirksomhet med kontor på Tjøme siden 1995, først som egen virksomhet og senere gjennom de selskapene som er angitt i tiltalen.
- (5) B er født i 00.00.1952 og flyttet til Tjøme i 1980. Han har arbeidet i byggebransjen og fikk mesterbrev mot slutten av 1980-tallet. I 1998 ble han ansatt ved byggesaksavdelingen i daværende Tjøme kommune. Fra 2008 til han gikk av med pensjon i 2016 var han leder av denne avdelingen.
- (6) Den 15. mai 2020 ble det tatt ut en tilleggstiltale mot B for overtredelse av straffeloven § 171 – grovt brudd på tjenesteplikter. Tilleggstiltalen gjaldt behandlingen av 13 nærmere angitte byggesaker i 2015 og 2016. For ti av disse sakene var grunnlaget inhabilitet knyttet til at Z AS var søker. Dette var nærmere beskrevet slik:

«[H]an var inhabil som følge av at han i tidsrommet 2002–oktober 2012, i forbindelse med diverse byggeprosjekter på eiendommene gbnr. 00/0/0 (Æ), gbnr. 00/000 (Ø) og gbnr. 0/000 (X 0) i tidligere Tjøme kommune, mottok vederlagsfrie tjenester fra arkitekt A. I sakene 9–13 var B inhabil også på grunn av enighet med A om å arbeide for Z AS, etter at han gikk av med pensjon fra sin stilling i Tjøme kommune. Slik enighet forelå senest 31. desember 2015.»

- (7) For fire av de samme sakene og tre andre saker var grunnlaget at tillatelse til utbygging var gitt i strid med plan- og bygningsloven eller kommunens arealplan.

- (8) Også en annen saksbehandler i byggesaksavdelingen var tiltalt og er senere dømt for brudd på straffeloven § 171. Det angitte forholdet hadde ikke tilknytning til A.
- (9) Vestfold tingrett avsa den 18. mars 2021 dom der A og B ble dømt i samsvar med tiltalen. Domsslutningen punkt 1 til 3 lød slik:
- «1. A, født 00.00.1964, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 276 b første ledd jf. annet ledd jf. § 276 a første ledd bokstav b. Straffen settes til fengsel i 8 – åtte – måneder. Fra straffen utgår 2 – to – dager for utholdt varetekts-arrest.
  2. B, født 00.00.1952, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 276 b første ledd jf. annet ledd jf. § 276 a første ledd bokstav a og straffeloven § 171. Straffen settes til fengsel i 8 – åtte – måneder, jf. straffeloven (1902) § 63 annet ledd. Fra straffen utgår 2 – to – dager for utholdt varetektsarrest.
  3. Han dømmes til å tåle inndragning av utbytte med 28 125 – tjueåttetusenethundreogtjuefem – kroner, jf. straffeloven (1902) § 34.»
- (10) A og B anket til lagmannsretten, blant annet over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Bs anke omfattet opprinnelig også domfellelsen etter straffeloven § 171, men denne delen av anken ble senere trukket. Agder lagmannsrett avsa 13. desember 2021 dom der A og B ble frifunnet for korrupsjonstiltalen. Domsslutningen punkt 1 og 2 lød slik:
- «1. A, født 00.00.1964, frifinnes.
  2. B, født 00.00.1952, frifinnes for tiltalen om grov korrupsjon etter straffeloven (1902) § 276 b første ledd jf. annet ledd, jf. § 276 a første ledd bokstav a. For de forhold som er rettskraftig avgjort ved Vestfold tingretts dom 18. mars 2021 settes straffen til en bot på 25 000 – tjuefemtusen – kroner, subsidiært fengsel i 25 – tjuefem – dager.»
- (11) *Påtalemyndigheten* har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen. Det gjøres gjeldende at lagmannsretten har anvendt lovens vilkår «i anledning av stilling» uriktig. Påtalemyndigheten mener tilknytningskravet er tolket for strengt, blant annet fordi det oppstilles krav om årsakssammenheng mellom fordelen og mottakers stilling. Det fremheves at det også er uklart hva slags årsakskrav det eventuelt skulle være tale om.
- (12) *De tiltalte* har lagt ned påstand om at anken forkastes. Det gjøres gjeldende at lagmannsretten korrekt har lagt til grunn at vilkåret «i anledning av stilling» innebærer et krav om årsakssammenheng mellom stillingen og fordelen. Det kreves at stillingen er en nødvendig betingelse for fordelen, slik at en fordel som ville vært gitt også dersom stillingen tenkes borte, faller utenfor bestemmelsens virkeområde.

Mitt syn på saken

Lagmannsrettens vurderinger

- (13) Lagmannsrettens dom bygger på rettsforhandlinger som varte i 15 dager, med omfattende bevisførsel.
- (14) Innledningsvis i dommen beskriver lagmannsretten helheten i den såkalte Tjømesaken, som er utgangspunktet for den korrupsjonstiltalen som denne saken gjelder. Det er ikke grunn for meg til å gå grundig inn på denne helheten.
- (15) Tiltalen viser til at B som leder av byggesaksavdelingen i Tjøme kommune hadde ansvar for behandlingen av byggesøknader fra arkitektfirmaer som A arbeidet for. Dette er ikke bestridt. Det er også på det rene at B som følge av sin tilknytning til A i stor grad var inhabil og skulle ha unnlatt å behandle disse søknadene.
- (16) Tingretten og lagmannsretten fant det bevist at A i 2010 vederlagsfritt utarbeidet arkitekttegninger til et bolighus som B ønsket å oppføre på egen tomt. Bygd på det strafferettslige beviskravet kom tingretten og lagmannsretten til at det var tale om arbeid i 25 timer, og at verdien av arbeidet var 28 125 kroner inkludert merverdiavgift. Både tingretten og lagmannsretten må forstås slik at dette var en ytelse som utgjorde en «fordel», slik dette begrepet er brukt i straffeloven 1902 § 276 a.
- (17) Lagmannsretten fremhever at domfellelse for korrupsjon ikke krever at det foreligger bevis for gjenytelse. Retten går likevel inn på om A eller selskaper han har vært involvert i, kan ha oppnådd særlige fordeler. Retten viser i denne sammenheng blant annet til en gransking foretatt av revisjonsselskapet BDO og uttaler:
- «BDO fant ingen indikasjoner på at A eller Z AS var behandlet mer fordelaktig enn andre søkere i Tjøme kommune i de sakene fra perioden 2011 – 2017 som granskerne gjennomgikk. I motsetning til granskningen, som primært gjennomgikk dispensasjonssaker underlagt politisk behandling, har etterforskningen avdekket at flere saker som skulle vært avgjort politisk, har vært besluttet administrativt i strid med kommunens delegasjonsreglement. I dette materialet er det imidlertid ingen holdepunkter for å hevde at slik feilpraksis har kommet A til gode særskilt – materialet omfatter også saker der andre aktører er søkere. Påtalemyndigheten har da heller ikke anført at det i det materialet etterforskerne har gjennomgått, ligger bevis som kan tas til inntekt for at A har mottatt gjenytelser fra B. Under ankeforhandlingen har forsvarerne dokumentert at feilpraktisering som er avdekket i Tjøme kommune gjennom lang tid, har funnet sted uavhengig av hvem som har vært søker.»
- (18) Konklusjonen er altså at det i kommunen har vært en generell feilpraktisering av reglene uten at det er holdepunkter for at A har fått særlige fordeler sammenlignet med andre søkere.
- (19) Det mest sentrale spørsmålet for lagmannsretten var om de vederlagsfrie arkitekttegningene – fordelene – ble gitt *i anledning* av Bs stilling i Tjøme kommune. Som jeg allerede har vært inne på, og som jeg også kommer tilbake til, er det et vilkår for domfellelse for korrupsjon etter straffeloven 1902 § 276 a at en fordel er gitt «i anledning av stilling, verv eller oppdrag». Retten beskriver utgangspunktet for sin drøftelse slik:

«For lagmannsretten har spørsmålet om A laget tegningene over X i anledning Bs stilling, eller om det er tale om en vennetjeneste mellom de som privatpersoner, blitt det helt sentrale temaet. På dette punktet synes saken bevismessig stå i en annen stilling enn for tingretten, blant annet gjennom nye vitneforklaringer og supplerende øvrig bevisførsel som er egnet til å kaste lys over forholdet dem imellom.»

- (20) Lagmannsretten foretar en omfattende gjennomgang av de faktiske forholdene i saken. Som ledd i sin bevisbedømmelse uttaler lagmannsretten blant annet:

«Ved tingrettens dom er det rettskraftig avgjort at B grovt har brutt sin tjenesteplikt som følge av inhabilitet etter forvaltningslovens regler ved en rekke tilfeller. Det forhold at B som byggesaksleder og saksbehandler mottok disse vederlagsfrie tjenestene fra A innebar – uavhengig av om de var utslag av vennetjenester eller ikke – at B med rette kunne mistenkes for å ikke ha vært en nøytral saksbehandler i saker A var involvert i.

As bistand til B i anledning prosjektet på X og den manglende åpenheten omkring dette, var slik lagmannsretten ser det klart nok egnet til å vekke slik korrupsjonsmistanke som ble gjort i saken. Det forhold at B, tross forholdet til A og de tjenester de hadde utvekslet, fortsatte å byggesaksbehandle søknader fra A, understøttet mistanken. At deres forklaringer under granskningen og etterforskningen har vært til dels tilbakeholdne og ufullstendige, har ikke gjort saken bedre.»

- (21) Når det gjelder forholdet mellom A og B, gir lagmannsretten følgende oppsummering:

«Sammenfatningsvis er det lagmannsrettens oppfatning at det ikke er bevismessig dekning for å legge til grunn at det er noe ved forholdet mellom A og B, slik dette forholdet er belyst under ankeforhandlingene, som i seg selv utelukker at bistanden A gav i 2010 ble ytt som ledd i utveksling av private tjenester to venner imellom. At dette klart nok ledet til at B ikke skulle behandlet søknader fra A, noe domfellelsen for tjenestefeil grunnet inhabilitet viser, er ikke i seg selv bevis for at As tjeneste ble ytt i anledning Bs stilling.»

- (22) Som rettens konklusjon uttales det blant annet:

«Når alle bevisene i saken vurderes samlet, og de ovennevnte momenter veies mot hverandre, kan lagmannsretten ikke se at det er hevet over enhver rimelig og fornuftig tvil at fordelen angitt i tiltalegrunnlaget er gitt i anledning Bs stilling. Det kan ikke ut fra det strenge beviskrav i strafferetten utelukkes at As tjenester i anledning X ble gitt B som privatperson uten å ha noen sammenheng med hans stilling. Kravet til fullt bevis for årsakssammenheng mellom fordelen og mottakerens stilling er ikke oppfylt, og A og B må da frifinnes for tiltalen om grov korrupsjon.»

- (23) Som følge av at lagmannsretten kom til at vilkåret «i anledning av stilling» ikke var oppfylt, vurderte retten ikke om fordelen – dersom den hadde vært gitt i anledning av stilling – ville vært utilbørlig.

Strafferettslig krav om årsakssammenheng

- (24) Som det går frem av det jeg har sitert, har lagmannsretten som grunnlag for sin frifinnelse vist til at det ikke er tilstrekkelig bevist at det foreligger *årsakssammenheng* mellom den fordelen som A ga, og Bs stilling. Påtalemyndigheten mener at tilknytningskravet i

korruptjonsbestemmelsen ikke skal forstås som et årsakskrav. Det er ut fra dette grunn til å gå inn på noen generelle utgangspunkter når det gjelder krav om årsakssammenheng som vilkår for domfellelse i straffesaker.

- (25) Hvorvidt en straffebestemmelse stiller krav om en bestemt årsakssammenheng, må avgjøres ut fra en tolkning av den enkelte bestemmelsen, se blant annet HR-2022-1271-A avsnitt 57. Eksempler på ulike lovformuleringer som oppstiller et strafferettslig årsakskrav, er nevnt i Andenæs, *Alminnelig strafferett*, 6. utgave 2016, side 126. Spørsmål om årsakssammenheng gjelder normalt forholdet mellom en gjerningspersons handling og en bestemt virkning. I denne saken er spørsmålet hvilket forhold som kreves mellom en omstendighet – mottakerens stilling – og en handling, som her er ytelsen av en fordel.
- (26) Dersom en straffebestemmelse inneholder et krav om årsakssammenheng, er det ikke tvilsomt at de alminnelige strafferettslige beviskravene gjelder, se Andenæs *op.cit.* side 127. Det medfører at en domfellelse bare kan bygge på at det er årsakssammenheng dersom det er bevist utover enhver rimelig tvil at dette er tilfelle.
- (27) Det vanlige utgangspunktet i norsk rett ved avgjørelsen av årsaksspørsmål er den såkalte betingelsesteorien. Den går ut på at enhver nødvendig betingelse for en bestemt følge er å betrakte som årsak. Det er vanlig å stille spørsmålet om følgen ville inntrefft også dersom man tenker seg en bestemt handling eller omstendighet borte. Hvis svaret er ja, er det ikke årsakssammenheng. Hvis svaret er nei, er handlingen eller omstendigheten en nødvendig betingelse for følgen, og det vil være grunnlag for å konstatere årsakssammenheng.
- (28) Betingelsesteorien er i stor utstrekning ansett som utgangspunkt også ved spørsmål om strafferettslig årsakssammenheng. Dette gjelder selv om det er anerkjent at den i enkelte tilfeller ikke kan anvendes fullt ut. Blant annet ut fra disse begrensningene i rekkevidden er det i deler av faglitteraturen reist spørsmål ved betingelseslæren som det generelle utgangspunktet. Om disse spørsmålene viser jeg til Andenæs, *op.cit.*, side 128 flg.
- (29) I denne saken er det min vurdering, som jeg kommer tilbake til, at når lagmannsretten har bygd på et krav om årsakssammenheng mellom ytelsen av en fordel og mottakerens stilling, kan dette ikke forstås annerledes enn at retten anvender betingelsesteorien. Forsvareren har i sine anførsler for Høyesterett også vist til denne teorien.

Vilkåret om at en fordel må være gitt «i anledning av stilling»

Lovens ordlyd

- (30) Tiltalen gjelder handlinger begått i 2010. Som følge av dette er tiltalen tatt ut etter straffeloven 1902. Denne loven gjaldt frem til straffeloven 2005 trådte i kraft 1. oktober 2015.
- (31) Tiltalen gjelder *grov korrupsjon*, som var regulert i § 276 b. Innholdet i begrepet *korruptsjon* fulgte likevel av § 276 a. Første ledd i denne bestemmelsen lød slik:

«For korrupsjon straffes den som

- a) for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag, eller

- b) gir eller tilbyr noen en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag.»

- (32) Lagmannsretten kom, slik jeg har gjennomgått, til at det var gitt en «fordel» fra A til B. Frifinnelsen bygger på at det ikke var tilstrekkelig bevist at fordelen var gitt *i anledning av stilling, verv eller oppdrag*. Saken for Høyesterett gjelder som påpekt forståelsen av dette vilkåret.
- (33) Et tilsvarende vilkår finnes i korrupsjonsbestemmelsen i straffeloven 2005 § 387. Ordlyden er likevel noe endret. Lovens formulering er «i anledning av utøvelsen av stilling, verv eller utføring av oppdrag». Det er presisert i forarbeidene at dette ikke var ment å medføre noen realitetsendring, se Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 344. Forarbeidene til straffeloven 2005 inneholder for øvrig ikke uttalelser av betydning for forståelsen av formuleringen «i anledning av».
- (34) Ut fra en alminnelig språklig forståelse medfører formuleringen «i anledning av» et krav om en tilknytning eller en forbindelse mellom en fordel som er gitt, og stillingen som mottakeren har. Alternative formuleringer med noenlunde samme meningsinnhold som «i anledning av» kunne være «i sammenheng med», «i forbindelse med» eller «på grunn av».
- (35) Hvis lovens formulering hadde vært «på grunn av», ville det trukket i retning av et krav om årsakssammenheng. Slik loven er formulert, kan jeg imidlertid ikke se at ordlyden gir holdepunkter for at det skulle gjelde et krav om årsakssammenheng – anvendt slik at det for domfellelse må bevises at fordelen ikke ville blitt gitt dersom mottakeren ikke hadde hatt den aktuelle stillingen.

Lovforarbeidene

- (36) Bestemmelsene om korrupsjon ble tatt inn i straffeloven 1902 ved endringslov 4. juli 2003 nr. 79. I lovproposisjonen, Ot.prp. nr. 78 (2003–2003), behandles vilkåret «i anledning av stilling, verv eller oppdrag» i punkt 5.3.3. Innledningsvis uttaler departementet:

«Selv om de bruker ulike formuleringer, baserer både europarådskonvensjonen og Straffelovrådets forslag seg på at en utilbørlig fordel må ha sammenheng med den passive bestickers (mottakerens) stilling, verv eller oppdrag. (...) Ingen av høringsinstansene har gått imot en slik avgrensning. Også departementets lovutkast er derfor avgrenset på denne måten.»

- (37) Her fremheves det at altså at formuleringen «i anledning av» medfører et krav om *sammenheng* mellom fordelen og mottakerens stilling, verv eller oppdrag.
- (38) Det er ikke et krav om at fordelen faktisk har påvirket mottakerens utøvelse av sin stilling. Heller ikke kreves det at den som gir en fordel, har hatt som formål å oppnå en bestemt motytelse. Departementet uttaler om dette:

«Etter departementets forslag er det tilstrekkelig at bestikkelsen har skjedd 'i anledning av' den passive bestickers stilling, verv eller oppdrag. Både den aktive og den passive bestikker kan derfor straffes selv om den sistnevnte ikke kunne ha handlet på noen annen måte innenfor rammen av gjeldende lov og regelverk. Straff etter departementets forslag til ny straffeloven § 276 a kan også idømmes selv om det må

legges til grunn at bestikkelsen rent faktisk ikke har påvirket den passive bestikkers utførelse av stillingen, vervet eller oppdraget.

Når den aktive bestikker gir noen en utilbørlig fordel i anledning av vedkommendes stilling, verv eller oppdrag, skyldes dette normalt et ønske om å oppnå noe for seg eller andre. I Straffelovrådets utkast til ny § 276 a annet ledd legges det opp til at den aktive bestikker bare kan straffes hvor bestikkelsen er gitt, tilbudt eller lovet noen 'for å oppnå en ytelse for seg eller andre'. Departementet anser det ikke nødvendig å innta et slikt krav i bestemmelsens ordlyd. På denne måten gjøres det klart at også rene tilfeller av 'smøring' omfattes av straffebudet, dersom vilkårene for øvrig er oppfylt.»

(39) Departementet bruker her begrepet *passiv bestikker* om den som mottar en fordel, og *aktiv bestikker* om den som gir fordelene.

(40) Det understrekes videre at bestemmelsen også rammer tilfeller der mottakeren får en fordel *etter at* han eller hun har utført eller unnlatt å utføre en handling. I den sammenheng heter det i proposisjonen:

«Det er tilstrekkelig å bevise at den passive bestikker mottar fordelene i kraft av stillingen, vervet eller oppdraget.»

(41) Her beskrives tilknytningskravet ved formuleringen «i kraft av».

(42) I de spesielle merknadene til § 276 a uttaler departementet blant annet:

«Forslaget rammer bare fordeler som tilbys, kreves eller mottas 'i anledning av' den passive bestikkers stilling, verv eller oppdrag. I dette ligger et krav om sammenheng mellom fordelene og stillingen, vervet eller oppdraget. Fordelene vil normalt fremstå som en motytelse for noe den passive bestikker skal gjøre eller unnlate å gjøre i forbindelse med utføringen av stillingen, vervet eller oppdraget, eller for en handling eller unnlattelse som allerede har funnet sted. Det er imidlertid ikke noe vilkår for straff at bestikkelsen kan knyttes til en bestemt handling eller unnlattelse. Også rene tilfeller av 'smøring' er dekket, dersom fordelene er utilbørlig og det er på det rene at den har sammenheng med den passive bestikkers stilling, verv eller oppdrag (...).

Fordeler som den passive bestikker tilbys, krever eller mottar som privatperson, har ikke sammenheng med vedkommendes stilling, verv eller oppdrag, og faller utenfor bestemmelsens virkeområde.»

(43) Også her uttaler departementet at tilknytningskravet er et krav om «sammenheng».

(44) Forarbeidene støtter opp om den forståelsen av tilknytningskravet som etter mitt syn følger av lovens ordlyd. Det er et vilkår for domfellelse at det er en tilknytning eller forbindelse mellom den fordelene som gis og mottakerens stilling. Forarbeidene gir imidlertid ikke holdepunkter for at domfellelse bare kan skje dersom det kan bevises at fordelene ikke ville blitt gitt dersom mottakeren ikke hadde hatt den aktuelle stillingen.

(45) Avslutningsvis i det jeg har sitert, fremhever departementet at fordeler som tilbys, kreves eller mottas som privatperson, faller utenfor det straffbare. Det er ikke tvilsomt at det kan gis gaver og andre fordeler som ut fra de samlede omstendighetene, herunder tidspunktet for ytelsen og fordelens art og størrelse, ikke kan anses å ha tilknytning til mottakerens stilling, verv eller oppdrag. Det gjelder selv om mottakeren er eller kan komme i en

posisjon der han eller hun vil kunne fatte en beslutning av betydning for den som gir fordelene. Departementet må forstås slik at det er dette man påpeker. Uttalelsen kan etter mitt syn ikke gå ut på at det skulle gjelde et krav om årsakssammenheng bygd på betingelsesteorien.

Rettspraksis

(46) Det finnes i begrenset grad rettspraksis som kan gi veiledning for det tolkningsspørsmålet som denne saken gjelder. Tilknytningskravet i korrupsjonsbestemmelsen er bare behandlet i et fåtall avgjørelser fra Høyesterett, og sakene har dreid seg om andre spørsmål.

(47) Avgjørelsen i Rt-2011-1495 gjaldt en politibetjent/namsmann som hadde mottatt godtgjørelse for et privat oppdrag utført for en person (B) samtidig som han i tjenesten behandlet flere saker som gjaldt denne personen. I avsnitt 27 uttaler Høyesterett blant annet:

«Alt hans arbeid for B har hatt direkte sammenheng med hans kompetanse og arbeidsoppgaver som namsmannsfullmektig ved lensmannskontoret. Jeg kan ut fra dette ikke se at det er tvilsomt at hans arbeid for B har vært 'i anledning' av hans stilling.»

(48) Høyesterett fremhever her *sammenhengen* mellom stillingen og det utførte arbeidet, som det altså var mottatt godtgjørelse for. Dette er i samsvar med den forståelsen av loven som etter mitt syn følger av ordlyden og forarbeidene.

(49) I Rt-2009-130 avsnitt 36 påpeker Høyesterett, i samsvar med det jeg har sitert fra forarbeidene, at «den aktive bestikker kan dømmes for 'smøring' uten at det konkret kan legges til grunn en forventning om gjenytelser». Videre heter det i det samme avsnittet og i avsnitt 37:

«Slik jeg forstår det, tas det ikke direkte avstand fra at en forventning om en gjenytelse er kjernen i korrupsjon fra den aktive bestickers side. Det er påvirkningsmomentet i alle dens former en ønsker å ramme ved straffebestemmelsene for aktiv korrupsjon.

Domfellelse for korrupsjon er svært alvorlig. Strafferammen er høy, og den samfunnsmessige fordømmelse er sterk. Svært ofte medfører det tap av stilling. Det kan etter mitt syn bare være i svært spesielle tilfelle at det er grunn til å dømme etter korrupsjonsbestemmelsen dersom en må se helt bort fra at det foreligger et påvirkningsmoment.»

(50) Når Høyesterett uttrykker seg på denne måten, gir det etter mitt syn ikke holdepunkter for at det gjelder et krav om årsakssammenheng mellom ytelsen av en fordel og mottakerens stilling. At man normalt ikke bør domfelle dersom det må sees helt bort fra at det foreligger et påvirkningsmoment, er noe annet enn å stille som vilkår for domfellelse at det kan utelukkes at fordelene ville blitt gitt uavhengig av mottakerens stilling.

Samlet vurdering

- (51) Slik jeg har fremhevet ut fra de kildene jeg har gjennomgått, medfører formuleringen «i anledning av stilling» et krav om tilknytning eller sammenheng mellom ytelsen av en fordel og mottakerens stilling. Denne tilknytningen må ha en viss styrke og være tydelig.
- (52) Kravet om sammenheng er et objektivt straffbarhetsvilkår. For å kunne domfelle må også de subjektive vilkårene for straff – skyldkravet – være oppfylt. Det kreves at den tiltalte har vært klar over de faktiske forholdene som gjør at det er en sammenheng mellom ytelsen av fordelen og stillingen.
- (53) Et sentralt moment ved tilknytningsvurderingen vil være hvilken tidsmessig sammenheng det er mellom ytelsen av fordelen og en situasjon der stillingsinnehaveren skal eller vil kunne treffe en avgjørelse av betydning for den som gir fordelen. Andre sentrale momenter vil være innholdet i mottakerens stilling, hva slags fordel som ytes, verdien av ytelsen, hvilken grad av sannsynlighet som foreligger for at mottakeren skal eller vil kunne treffe en avgjørelse som nevnt, samt betydningen av en slik avgjørelse for den som gir fordelen.
- (54) Ut fra det jeg har påpekt, vil det kunne være tilstrekkelig sammenheng med mottakerens stilling selv om det også foreligger et privat vennsforhold eller annen tilknytning som ikke har med stillingen å gjøre. Dette må avgjøres ut fra en konkret vurdering, der de momentene jeg har pekt på, vil være blant de sentrale.
- (55) Det følger av det jeg har gjennomgått, at loven etter mitt syn ikke stiller et krav om årsakssammenheng mellom ytelsen av en fordel og mottakerens stilling. Det er dermed ikke et vilkår at det må kunne utelukkes at en fordel ville blitt gitt selv om mottakeren ikke hadde hatt den aktuelle stillingen.
- (56) Jeg legger til at dersom det skulle gjelde et slikt årsakskrav, ville det etter mitt syn medført en betydelig begrensning i rekkevidden av korrupsjonsreglene. Dette har sammenheng med det strafferettslige beviskravet. Som jeg har vært inne på, ville et krav om årsakssammenheng bygd på at betingelsesteorien måtte anvendes ut fra dette beviskravet. Det ville ført til at selv om det i et konkret tilfelle er klare holdepunkter for at en fordel er gitt for å oppnå en motytelse, ville straff bare kunne anvendes dersom det kan utelukkes at fordelen ikke ville vært gitt dersom mottakeren ikke hadde hatt denne stillingen. Det er ikke uvanlig at det er både en profesjonell og en privat relasjon mellom giver og mottaker i situasjoner der spørsmål om korrupsjon oppstår. Da vil det i mange tilfeller være vanskelig helt å utelukke at en fordel ville vært gitt uavhengig av stillingsforholdet. Det har blant annet sammenheng med at det vil dreie seg om en årsaksvurdering bygd på rent subjektive forhold hos den som gir fordelen.
- (57) Domfellelse for korrupsjon kan bare skje dersom ytelsen av en fordel er *utilbørlig*. Dette er et krav om at det må foreligge et klart klanderverdig forhold, se Rt-2014-786 avsnitt 13 med videre henvisninger til forarbeidene. Den tolkningen av tilknytningskravet som jeg mener er den riktige, vil dermed ikke kunne lede til straff for handlinger som ikke er straffverdige.

Lagmannsrettens lovanvendelse

- (58) Jeg har allerede sitert fra lagmannsrettens konklusjon. Når retten der uttaler at det ut fra det strenge beviskravet i strafferetten ikke kan «utelukkes at As tjenester i anledning X ble gitt B som privatperson uten å ha noen sammenheng hans stilling», er dette isolert sett ikke uttrykk for noen uriktig lovanvendelse. Som jeg har fremhevet, kreves det for domfellelse nettopp bevis for en sammenheng mellom stillingen og den fordelen som er gitt.
- (59) Dette må imidlertid sammenholdes med det lagmannsretten ellers uttaler – både de øvrige delene av konklusjonen og rettens forutgående drøftelse. Særlig gjelder dette rettens uttalelser om krav til årsakssammenheng.
- (60) I konklusjonen uttaler lagmannsretten at «[k]ravet til fullt bevis for årsakssammenheng mellom fordelen og mottakerens stilling er ikke oppfylt». Dette kan ikke forstås annerledes enn at retten bygger på at det gjelder et krav om årsakssammenheng, og at denne sammenhengen må være bevist utover enhver rimelig tvil.
- (61) Tidligere i sin drøftelse uttaler retten:
- «Det er i alle tilfelle påtalemyndigheten som må føre fullt bevis for at det foreligger slik årsakssammenheng mellom fordelen og mottakerens stilling som straffeloven (1902) § 276 a krever. Det hviler ikke på de tiltalte å føre bevis for at det foreligger en vennskapsrelasjon som utelukker straffansvar etter bestemmelsen. For å domfelle for korrupsjon må lagmannsretten være overbevist om at fordelen A gav B, ble gitt i anledning Bs stilling i Tjøme kommune – og ikke var en vennetjeneste gitt B som privatperson.»
- (62) Som innledning til konklusjonen heter det:
- «Det strafferettslige beviskravet stiller krav til at påtalemyndigheten har ført fullt bevis for at As vederlagsfrie tjenester ble gitt B i anledning hans stilling. Lagmannsretten må med sikkerhet kunne se bort fra at tjenesten ikke var av rent privat karakter.»
- (63) I siste setning må ordet «ikke» være en skrivefeil.
- (64) Ut fra disse uttalelsene er det etter mitt syn klart at lagmannsretten har stilt krav om årsakssammenheng mellom Bs stilling og de tjenestene som ble gitt fra A. Med det strenge strafferettslige beviskravet har retten ikke kunnet utelukke at arkitekttegningene ville blitt gitt til B uavhengig av Bs stilling.
- (65) Lagmannsretten har ved dette bygd på en uriktig lovanvendelse. Retten skulle i stedet, slik jeg har påpekt, vurdert om de faktiske omstendighetene som ble funnet bevist, var slik at det forelå en tilstrekkelig sterk og tydelig tilknytning mellom tjenestene og Bs stilling. Dersom en slik sammenheng ble konstatert, skulle retten, som ledd i vurderingen av subjektiv skyld, tatt stilling til om A og B var kjent med disse faktiske omstendighetene.
- (66) Når lagmannsretten har bygd sin frifinnelse på en uriktig lovanvendelse, må det lede til opphevelse av dommen, jf. straffeprosessloven § 345 andre ledd andre punktum.

Konklusjon

- (67) Jeg er altså kommet til at lagmannsrettens dom må oppheves når det gjelder frifinnelsen for korrupsjonstiltalen.
- (68) I samsvar med hovedregelen i straffeprosessloven § 347 første ledd må opphevelsen også omfatte ankeforhandlingen. Jeg er kommet til at det foreligger grunnleggende feil ved lagmannsrettens lovanvendelse. Saken kan da bare få en forsvarlig behandling ved en ny ankeforhandling. Retten og partene må likevel vurdere hvilken bevisførsel som er nødvendig ved den nye forhandlingen, herunder om lydopptakene fra den opprinnelige forhandlingen i noen utstrekning kan benyttes.
- (69) Jeg stemmer for denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves når det gjelder frifinnelsen av A og av B for tiltalen om grov korrupsjon.

- (70) Dommer **Ringnes:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (71) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (72) Dommer **Noer:** Likeså.
- (73) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (74) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves når det gjelder frifinnelsen av A og av B for tiltalen om grov korrupsjon.